

EKONOMICKÁ INFORMÁCIA O TERITÓRIU

Zimbabwejská republika

[Všeobecné informácie o krajine](#)

November 2015

I. ZÁKLADNÉ EKONOMICKÉ INFORMÁCIE

---

a) Základná charakteristika hospodárstva

Po veľkom ekonomickom rozmachu v druhej polovici 90-tych rokov sa Zimbabwe dostalo do obdobia obrovskej politickej nestability a ekonomického poklesu vedúceho až k tlačeniu peňazí na financovanie deficitu štátneho rozpočtu a hyperinflácii. Následná tzv. dolarizácia priniesla oživenie ekonomiky a cenovej stability. Medzi rokmi 2009-2012 dosiahol rast HDP Zimbabwe v priemere 7,5%. Tento rast však v roku 2013 poklesol na úroveň 3,7%. Ekonomika Zimbabwe je naďalej v zlej kondícii, krajina trpí neudržateľne vysokým zahraničným dlhom a masívnou deindustrializáciou ekonomiky. Očakáva sa, že **HDP v roku 2014 rástol tempom 3,1%**, podobný rast sa predpovedá aj na rok 2015, a to 3,2% (podľa lokálneho think tanku Economist Global Capital rast by mal dokonca poklesnúť len na 1,2%). Podiel jednotlivých sektorov na tvorbe HDP je nasledovný: poľnohospodárstvo 20,3%, priemysel 25,1% a služby 54,6%. Predpokladá sa, že výška inflácie sa v roku 2014 pohybovala na úrovni 4%. Nezamestnanosť sa naďalej pohybuje na úrovni takmer 90% a jej úroveň by mala zostať v podstate nezmenená aj v roku 2015. Napriek tomu, že formálne zamestnaných je v Zimbabwe len niečo vyššie 10% obyvateľstva v produktívnom veku, veľká časť obyvateľstva má neformálne zamestnanie.

Ani **nový štátny rozpočet na rok 2015** a situácia v bankovníctve neposkytujú veľa dôvodov pre optimizmus. Podľa viacerých ekonómov je prijatý **rozpočet opäť nerealistický** (nazývajú ho *fictional budget*, ktorý oslavuje kolaps formálnej ekonomiky) je zameraný proti chudobným, zvyšuje daňové zaťaženie vo všetkých sférach, podporuje deindustrializáciu a nezamestnanosť v krajine. Plán, podľa ktorého by mal nový rozpočet predísť masívnemu zatváraniu spoločností v Zimbabwe (pozn. medzi rokmi 2011-2014 bolo v Zimbabwe zatvorených takmer 5000 spoločností v dôsledku nedostatku kapitálu), vláde pravdepodobne tiež nevyšiel. Namiesto toho **obrovská časť rozpočtu, až okolo 80% pôjde na platy, najmä na platy v štátnej správe**. Zimbabwe má masívny verejný sektor, ktorý zamestnáva viac ako 30 tis. ľudí. **Naliehavá potreba zlepšiť podnikateľské a investičné prostredie** v krajine, ktoré by prilákalo nových investorov, čo by pomohlo k rýchlejšiemu rastu a tvorbe pracovných miest, tiež nebola v novom rozpočte zohľadnená. Analytici sa obávajú, že rozpočet na rok 2015 rozhodne neposkytol spoľahlivé návrhy na riešenie najpálčivejšej otázky, a to **zníženie dlhov, hlavne nedoplatkov pre MMF a Svetovú banku**. Počas nedávnej návštevy MMF v Zimbabwe sa úradníci MMF vyjadrili, že najprv musí MMF splatiť svoje nedoplatky voči MMF a Svetovej banke a až potom bude uvoľnená ďalšia finančná pomoc. Jedinou pozitívnou správou je, že Zimbabwe konečne robí kroky k **legislatívnym zmenám o presúvaní ekonomickej moci na čierne obyvateľstvo** a samotné firmy sú tiež zapojené do procesu prostredníctvom rokovaní s príslušnými štátnymi orgánmi.

Európska únia nedávno obnovila Zimbabwe priamu rozvojovú pomoc po 13-ročnej prestávke. Priama rozvojová pomoc bola prerušená v roku 2002, EÚ v roku 2002 prijala tzv. vhodné opatrenia podľa Dohody z Cotonou. V novembri 2014 EÚ zrušila sankcie a 16. februára 2015 uvoľnila pre Zimbabwe 270 mil. USD na implementáciu socioekonomických programov počas nasledujúcich piatich rokov. Prioritnými sektormi má byť zdravotníctvo, poľnohospodárstvo a reforma verejného sektora. Tento krok EÚ si našiel v Zimbabwe aj svojich oponentov, podľa ktorých sa politická situácia v Zimbabwe vôbec nezlepšila. Krajina má už dva roky novú ústavu, ale vládna strana nezabezpečila súlad existujúcich a prijímaných zákonov s ústavou. Tiež v krajine stúpila miera korupcie a zhoršilo sa ekonomické prostredie. Počas reštriktívnych opatrení EÚ do Zimbabwe stále plynula značná rozvojová a humanitárna pomoc, ktorá bola adresovaná medzinárodným agentúram a miestnym mimovládny

organizáciám. Hlavnými donormi sú EÚ, USA a z členských štátov EÚ Švédsko, Nemecko, Holandsko a Veľká Británia.

b) Hlavné odvetvia hospodárstva

Popri ťažobnom priemysle a poľnohospodárstve, ktoré aj v roku 2014 ostali hlavnými zdrojmi ekonomického rastu, ďalšími významnejšími sektormi bol cestovný ruch, priemyselná výroba a doprava. Pokiaľ ide o energetický priemysel, tak Zimbabwe vyrába asi 50% vlastnej spotreby energie, zvyšok dováža (Kongo - SNEL, JAR - Eskom, Mozambik – HCB).

Podiel odvetví na	2014
Primárny sektor	23,2
Poľnohospodárstvo	13,1
Ťažobný priemysel	10,1
Sekundárny sektor	21,4
Priemyselná výroba	13,6
Energetika, voda	4,3
Stavebníctvo	3,5
Terciárny sektor	55,4
Malo- a veľkoobchod, ubytovanie a stravovanie	15,3
Doprava a komunikácie	12,8
Finančníctvo	11,3
Štátne služby	3,7
Remeslá a osobné služby	12,3
Spolu	100

1. Primárny sektor

Ťažobný priemysel. Najdôležitejším odvetvím je ťažobný priemysel. Hlavnými ťažobnými spoločnosťami sú Zimplats (platina), Anglo-American Corporation (nikel, chróm), Rio Tinto Zimbabwe (nikel, zlato), Turner Newall (azbest), Lonrho (zlato, meď) a Ashanti Goldfields (zlato). Intervencie štátu spôsobujú, že väčšina baní sa nachádza na pokraji ekonomickej rentability.

Poľnohospodárstvo. Poľnohospodárska výroba sa na tvorbe HDP podieľa cca 13% a nosnými plodinami a činnosťami sú:

- kukurica
- bavlna
- tabak
- obilie
- káva
- cukrová trstina
- repka olejná

- chov hovädzieho dobytku, prasníc, oviec a kôz.

V poľnohospodárstve je zamestnaných 66% pracovných síl a poľnohospodárstvo sa na exporte podieľa cca 40% (predovšetkým vývozom tabaku, ktorý reprezentuje 30% celkových ročných príjmov). V minulosti bola krajina sebestačná vo výrobe potravín a časť produkcie mäsa či kukurice aj vyvážala. Poľnohospodársky sektor je od roku 2000 paralyzovaný intervenciami štátu v súvislosti s necitlivo implementovanou pozemkovou reformou, v dôsledku čoho sa zo Zimbabwe stal dovozca potravín a príjemca potravinovej pomoci.

2. Sekundárny sektor

Priemyselná výroba

Zimbabwe patrí k malému počtu afrických krajín, ktoré majú pomerne dobre rozvinuté mnohosektorové hospodárstvo. Okrem ťažobného priemyslu medzi najdôležitejšie odvetvi patrí:

- výroba ocele
- ťažba dreva a drevospracujúci priemysel
- výroba cementu
- výroba chemikálií a umelých hnojív
- výroba odevov a obuvi
- výroba potravín a nápojov.

Donedávna hlavným výrobným podnikom boli oceľiarne ZISCO. V roku 2013 sa však podnik dostal na pokraj krachu a jeho osud je neistý. Ďalšími veľkými podnikmi sú Zimbabwe Alloys Chrome (ferrochróm), Dunlop Zimbabwe (pneumatiky), montáž nákladných aut, papierne, výroba plastických hmôt. Spoločnosť Delta Corporation dominuje výrobe piva a nealkoholických nápojov. V meste Gweru dodnes funguje továreň na výrobu obuvi firmy Bafa. V blízkosti mesta Mutare na východe Zimbabwe sa nachádza jediná miestna rafinéria – Feruka – ktorá je ropovodom prepojená s mozambickým prístavom Beira. Hovorí sa o plánoch výstavby ďalšieho ropovodu.

Stavebný priemysel. V 90. rokoch prešlo stavebníctvo veľmi dynamickým rozvojom, v Harare vyrástlo viacero moderných administratívnych budov a rozvíjala sa i bytová výstavba. Následne sa však stavebný priemysel dostal až do roku 2010 do útlmu. V poslednom období dochádza k miernemu oživeniu, najmä v súvislosti s rozvojom ťažby nerastného bohatstva. V roku 2013 bol zahájený program rekonštrukcie hlavných cestných uzlov.

Energetika. Vid' nižšie.

3. Terciárny sektor

Služby. Služby sa ako celok v r. 2014 podieľali na tvorbe HDP 55,4% a bolo v nich zamestnaných odhadom 25% z celkového počtu pracovných síl. Veľmi rozvinutý je zimbabwiansky maloobchod a turistika, infraštruktúra zostáva i napriek problémom relatívne funkčná. V maloobchode pôsobia domáce i zahraničné obchodné reťazce, ktoré sú zásobované miestnou výrobou alebo spravidla dovozom z JAR.

Politická a ekonomická nestabilita krajiny narušila v minulosti kvalitný cestovný ruch. Zimbabwe je známe Viktóriinými vodopády a národnými parkmi bohatými na africkú divú

zver. V roku 1999 bolo toto odvetvie tretím najväčším zdrojom príjmov v krajine, dnes sa väčšina zariadení len pomaly adaptuje na nové podmienky vyvolané výrazným poklesom počtu zahraničných návštevníkov. I v tejto oblasti ale dochádza k pozvoľnému oživeniu.

Doprava a komunikácie. Zimbabwe je vnútrozemský štát, ktorý je závislý na leteckej, železničnej a cestnej doprave. Zimbabwe disponuje 4 304 km železníc, z ktorých 335 km je elektrifikovaných. Cestná sieť je na uspokojivej úrovni, zhruba 15 000 km ciest má asfaltový povrch. V roku 2013 bol tiež zahájený rozsiahly projekt rekonštrukcie hlavných cestných ťahov. Na týchto úsekoch sa vyberá mýtno. Zimbabwe má niekoľko medzinárodných letísk, pravidelné spojenie so zahraničím majú letiská v Harare, Bulawayo a Victoria Falls. Od roku 2012 dochádza k opätovnému nárastu počtu medzinárodných leteckých spojení. Priame spojenie do Európy z Harare v súčasnosti ponúka KLM, cestovať možno aj so spoločnosťami Emirates cez Dubaj či cez niektoré z afrických letísk (Johannesburg, Addis Abeba, Nairobi, Windhoek, Maputo, Gaborone, Luanda a Káhira). Domácim leteckým prepravcom je štátna spoločnosť Air Zimbabwe. Pošty a pozemné telekomunikácie ovláda štátny podnik Posts and Telecommunication Corporation (PTC). V Zimbabwe pôsobia traja mobilní operátori, kvalita služieb je však i na africké pomery nízka.

c) Členstvo v medzinárodných organizáciách a účasť v integračných procesoch

Popri členstve v Juhoafrickom rozvojom spoločenstve (Southern African Development Community, SADC). Zimbabwe je členom:

- OSN a jej agentúry (UNCTAD, UNESCO a pod.)
- Medzinárodná banka pre obnovu a rozvoj (IBRD)
- Medzinárodný menový fond (IMF)
- Svetová obchodná organizácia (WTO)
- Hnutie nezúčastnených (NAM)
- Africká únia (AU)
- Africká rozvojová banka (ADB)

II. PODPORA OBCHODU A PODNIKANIA

---

a) Podnikateľská legislatíva

V oblasti podpory vývozu zimbabwianskeho tovaru a podpory prílevu zahraničných investícií pôsobí **Ministerstvo priemyslu a obchodu Zimbabwe**, <http://www.mic.gov.zw/>. Podporu obchodu vykonáva aj zimbabwianska národná obchodná komora – **Zimbabwe national chamber of commerce**, <http://www.zncc.co.zw/> a podporu investícií zase zimbabwiansky investičný úrad, - **Zimbabwe Investment Authority**, <http://www.investzim.com/>.

Podmienky pre zriadenie kancelárie, reprezentácie, spoločného podniku

Zahraničné spoločnosti môžu teoreticky na zimbabwianskom trhu fungovať prostredníctvom zahraničnej pobočky (foreign branch) či svojho zastúpenia (representative office). K tomu nepotrebujú založenie samostatnej spoločnosti so sídlom v Zimbabwe. K získaniu licencie je potrebný súhlas Ministerstva spravodlivosti na základe predloženej žiadosti CR21 na Obchodnom registri a zaplatenie poplatku 280 USD. V praxi môže byť tiež vyžadovaná dodatočná registrácia na Investičnom úrade Zimbabwe (ZIA).

Daňová legislatíva

Sadzba dane zo zisku firiem je v súčasnosti 25%, avšak pre viacero odvetví je uplatňovaná sadzba nižšia. Napríklad firmy vyvážajúce viac ako 50% svojej produkcie do zahraničia sú zaťažené iba 20%-nou daňovou sadzbou. Na túto daň sa bežne vzťahuje 3% AIDS prirážka.

Dividendy firiem obchodujúcich na zimbabwejskej burze cenných papierov sú zaťažené 10%-nou daňou, dividendy ostatných firiem 15%-nou. Daň z úroku je stanovená na 15%, v prípade terminovaných vkladov je však táto sadzba s platnosťou od 1. 1. 2013 znížená na 5%.

Honoráre nerezidentných subjektov, manažérske či poradenské poplatky atď. sú zdaňované sadzbou 15%.

Okrem **15% DPH** (VAT) sú na dovoz uvalené tri druhy daní: colná, dovozná a špeciálna daň. Preferenčné colné tarify platia pre členské krajiny SADC a COMESA.

Progresívne zdaňovanie príjmov fyzických osôb je odstupňované od 0 do 45% podľa výšky ročného príjmu. Ročné príjmy do výšky 3000 USD a odmeny do výšky 1000 USD sú od dane oslobodené. I na túto daň sa bežne vzťahuje 3% AIDS prirážka.

Výberom daní a ciel je poverený Zimbabwejský finančný úrad: **Zimbabwe Revenues Authority (ZIMRA)** - <http://www.zimra.co.zw>.

b) Programy podpory zahraničného obchodu, technickej a finančnej pomoci, projekty regionálnej spolupráce

Podmienky pre zahraničných investorov v Zimbabwe nemožno zatiaľ označiť za ideálne a stabilné. Priame zahraničné investície sú v Zimbabwe síce v zásade vítané a investori môžu investovať do ktoréhokolvek odvetvia. Domáce investície sú podporované vo väčšej miere prostredníctvom vytvárania joint-ventures so zahraničnými investormi. Problémom je však tzv. **indigenizačný zákon**, ktorý stanovuje podmienku majoritnej účasti zimbabwejských občanov v spoločnostiach. Zimbabwejská vláda nedávno mnohokrát porušila uzatvorené medzinárodné zmluvy o ochrane investícií. Niektoré prípady vyvlastnenia fariem bez náhrady vo vlastníctve občanov krajiny, s ktorou má Zimbabwe dokonca podpísanú dohodu o ochrane investícií, svedčí o tom, že Zimbabwe nie je pripravené dodržiavať ani medzinárodnoprávne záväzky vyplývajúce z uzatvorených zmlúv. Berúc do úvahy aj neistotu ohľadom ďalšieho politického vývoja sú riziká prípadných investícií zatiaľ značné.

c) Verejné obstarávanie

Prostredníctvom tendrov by podľa zákona mali byť zadávané všetky štátne zákazky, ktorých objem prekročí 300 000 USD. Koordináciu a dohľad nad vypisovanými tendrami vykonáva vládou zriadený tzv. **Government Tender Board (GTB)** a **State Procurement Board (SPB)**, kde sa zhromažďujú a vyhodnocujú jednotlivé tendrové ponuky.

V Zimbabwe neexistuje žiadny centrálny online register verejných tendrov, tendre sú publikované predovšetkým v tlačenej forme v celoštátnom denníku The Herald. Prípadne je možné využiť služby portálu www.devex.com a www.dgmarket.com.

d) Zmluvná základňa

Slovenská republika sukcedovala do zmluvno-právnej základne bývalej ČSFR. Medzi ČSSR a Zimbabwe bola podpísaná Obchodná dohoda (1982, Salisbury), Dohoda o vedecko-technickej spolupráci (1983, Praha), Kultúrna dohoda (1984, Harare). V rámci procesu

zosúladenia zmluvnej základne SR so záväzkami vyplývajúcimi z členstva SR v EÚ bolo zimbabweanskej strane oznámené ukončenie platnosti Obchodnej dohody medzi vládou ČSSR a vládou Zimbabweanskej republiky (Salisbury, 9. marec 1982) ku dňu vstupu SR do EÚ.

III. INVESTÍCIE, ENERGETIKA, VEDA A VÝSKUM

a) Priame zahraničné investície:

Zimbabwe má stále dosť veľký problém získať prílev priamych zahraničných investícií, nakoľko figuruje na posledných priečkach rebríčkov medzinárodných organizácií hodnotiacich podnikateľské a investičné prostredie v danej krajine. Zimbabwe je hodnotené ako krajinu s vysokým rizikom, politickou nestabilitou a nekonzistentnosťou, vysokou mierou ekonomickej neistoty, nedostatočnou infraštruktúrou, nedostatočným a nespoľahlivým pokrytím elektrickou energiou, nedostatočnou úverovou spoľahlivosťou, obmedzenou zdravotnou starostlivosťou a slabou inštitucionálnou vybavenosťou. Celková výška PZI v Zimbabwe je približne 3 mld. USD.

Väčšina zahraničných investorov čakala na výsledky prezidentských a parlamentných volieb, ktoré sa konali 31. júla 2013 a ich výsledky investorov nepotešili. Skutočnosť, že opäť voľby vyhral Robert Mugabe, mala za následok, že zimbabwianska burza cenných papierov zaznamenala po vyhlásení výsledkov veľký prepad. Výsledok vyvolal paniku investorov z toho, že nová vláda znovu zavedie zimbabwiansky dolár. Výsledok volieb bezprostredne viedol k tomu, že väčšina investorov začala rušiť svoje objednávky. Hoci sa Mugabe počas predvolebnej kampane vyjadril, že sa so zavedením vlastnej meny nebude ponáhľať, aby sa vyhol hyperinflácii z čias pred rokom 2009, program strany Zanu-PF jasne hovorí, že ďalšia vláda vypracuje plán a časový harmonogram opätovného zavedenia zimbabwianskeho dolára. Ďalšiu obavu investorov predstavuje zámer Zanu-PF posilniť politiku presunu ekonomickej moci na pôvodné čierne obyvateľstvo. Zámerom je presunúť minimálne 51% rozhodovacích práv v každej zahraničnej spoločnosti alebo jej pobočke pôsobiacej v Zimbabwe na pôvodné čierne obyvateľstvo. Realizácia tohto zámeru s najväčšou pravdepodobnosťou spôsobí v Zimbabwe ďalší rozklad ekonomiky. Viacero analytikov sa tiež vyjadrilo, že 89-ročný Mugabe už nebude mať dostatok energie, aby efektívne kontroloval svojich ministrov, čo bude mať za následok ďalší rast korupcie v krajine. Podľa posledného zverejneného rebríčka Afrobarometer, Zimbabwe je treťou krajinou s najväčšou mierou korupcie v Afrike (po Nigérii a Egypte).

b) Energetická politika krajiny

Zimbabwe vyrába asi 50% svojej spotreby energie, zvyšok dováža (Kongo - SNEL, JAR - Eskom, Mozambik – HCB). Krajina nemá žiadnu jadrovú elektrárňu a väčšina elektrickej energie je vyrábaná v tepelných elektrárňach, asi 40% potom dodáva vodná elektrárňu na priehrade Kariba. Všetky zimbabwianske elektrárne prevádzkujúce a distribujúce elektrickú energiu zastrešuje štátny podnik Zimbabwe Electricity Supply Authority (ZESA). Výpadky elektriny sú veľmi časté, stav sa však v poslednom období mierne zlepšuje.

Podiel na celkovej výrobe elektrickej energie (v percentách):

	2014
Tepelné elektrárne	58%
Jadrové elektrárne	0%
Obnoviteľné zdroje energie - hydro	40%
Dieselové elektrárne	2%

IV. ZAHRANIČNÝ OBCHOD KRAJINY

---

a) Dovozný a vývozný režim, obchodná prax

Colné sadzby u 80 % dovážaného tovaru z EÚ sa budú do roku 2022 postupne odbúravať v súlade s dohodou EPA. Kompletný colní sadzobník pre európske komodity je k dispozícii na adrese: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/march/tradoc_149220.pdf. Na tovar dovážaný z krajín COMESA alebo SADC sa vzťahujú preferenčné colné sadzby. Dovoz a vývoz niektorých komodít si vyžaduje špeciálne povolenie či licenciu (napr. licenciu Úradu pre kontrolu liečiv Zimbabwe v prípade liekov alebo povolenie Ministerstva poľnohospodárstva u základných potravín/poľnohospodárskej produkcie).

Vláda prostredníctvom nedaňových prekážok obmedzuje dovoz tovaru. Povolenia na dovoz a vývoz vydávané na rôznych stupňoch štátnej správy sa týkajú nukleárných technológií, rádioaktívnych látok, zbraní, munície, polodrahokamov a drahých kameňov, zlatníckych výrobkov, sýtených nápojov, textilu a odevov, osiva, zvierat a ich mäsa, rýb atď. Zdlhavé colné konanie zvyšuje náklady na uskladnenie tovaru, korupcia zvyšuje finančnú náročnosť obchodných operácií, časová náročnosť spojená s vybavovaním colných formalít je vysoká.

Veľmi zdlhavé licenčné konanie sťažuje dovoz liekov a od roku 2012 i potravinových doplnkov.

Dovoz je v praxi problematický i zlou dostupnosťou konvertibilných mien a obmedzenou možnosťou získať úver.

V Zimbabwe neexistujú žiadne vývozné výrobné zóny.

b) Základná štatistika zahraničného obchodu

Už mnoho rokov Zimbabwe vykazuje **pasívnu obchodnú bilanciu**, kde dovoz do krajiny výrazne prevyšuje vývoz. Ekonómovia zdôrazňujú potrebu zvýšenia ďalšieho vývozu v dôsledku zhoršujúcej sa platobnej bilancie krajiny.

Zimbabwiansky export sa v roku 2014 pohyboval na úrovni 3,03 miliardy eur a import sa pohyboval na úrovni 4,77 miliardy eur.

c) Tovarová štruktúra zahraničného obchodu v členení vývoz/dovoz

V dovoze dominujú stroje a prístroje, dopravné prostriedky, chemikálie, palivá a potravinárske výrobky.

Zimbabwe má druhé najväčšie zásoby platiny na svete (po Juhoafrickej republike) a tiež má bohaté zásoby zlata, diamantov, uhlia, železnej rudy a chrómu. Popri vývoze nerastných surovín, k hlavným vývozným položkám patrí tabak, bavlna, textílie a odevy.

d) Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu vývoz/dovoz

Teritoriálna štruktúra zimbabwianskeho vývozu:

Krajina	Hodnota v %
EÚ 28	22,4
JAR	17,5
Čína	16,7
Demokratická republika Kongo	11,8
Botswana	10,5

Teritoriálna štruktúra zimbabwianskeho dovozu:

Krajina	Hodnota v %
JAR	56
Čína	9,2
EÚ 28	6,6
Zambia	3,5
India	3,3

e) Vývoj zahraničného obchodu so SR za posledných päť rokov (vývoz/dovoz)

Bilaterálne ekonomické vzťahy medzi SR a Zimbabwe sú veľmi slabo rozvinuté, najmä v dôsledku problematickej politickej a ekonomickej situácie a zatvorení ZÚ v Harare v roku 2003. Vzájomná obchodná výmena medzi SR a Zimbabwe je malá, v roku 2009 dosiahla zatiaľ najvyššiu hodnotu, kedy vývoz zo Slovenska sa oproti roku 2008 zvýšil viac ako 25-krát. V roku 2011 Slovensko prvýkrát za sledované obdobie zaznamenalo pasívnu obchodnú bilanciu v obchodnej výmene so Zimbabwe a odvtedy ju opäť zaznamenalo v roku 2013 a 2014. Celkový obrat medzi SR a Zimbabwe zaznamenal nárast v roku 2014 oproti roku 2013.

Vzájomná obchodná výmena medzi Zimbabwe a SR v tis. EUR (podľa štatistík MH SR):

ROK	2010	2011	2012	2013	2014	2015 jan-máj
SR Dovoz	64	493	66	88	127	60
SR Vývoz	66	291	122	9	83	6
Obrat	130	784	188	97	210	66
Bilancia	2	-202	56	-79	-44	-54

Komoditná štruktúra slovenského exportu do Zimbabwe:

Vo vývoze v roku 2014 dominovali jadrové reaktory, kotly, stroje, prístroje a mechanické zariadenia, ich časti a súčasti, elektrické stroje a zariadenia, prístroje na záznam zvuku, TV obrazu, ich súčasti.

Komoditná štruktúra exportu zo Zimbabwe do SR:

Medzi komodity, ktoré Zimbabwe v roku 2014 vyviezlo do SR patria kaučuk a výrobky z neho, zelenina, jedlé rastliny, korene, jedlé ovocie a orechy, šupy citrusových plodov a orechov, odevy a odevné doplnky.

V. MARKETINGOVÁ STRATÉGIA

---

a) Obchodné zvyklosti v teritóriu

S ohľadom na to, že rozhodujúce podiely vo väčšine veľkých a dôležitých podnikov stále drží vo svojich rukách vláda, na investičné a ďalšie dodávky väčšieho rozsahu sú vypisované výberové konania. Spotrebný tovar je možné na zimbabwianskom trhu uplatniť prostredníctvom distribútorov a veľkoobchodov, ktoré majú kvalitné distribučné kanály pre miestne maloobchodné reťazce (OK, TM, Pick n' Pay, Bon Marché, Spar). Základným kritériom pre väčšinu potenciálnych distribútorov je cena, ktorá musí i po započítaní nákladov na dopravu a na clo zodpovedať aspoň juhoafrickej konkurencii. Európska produkcia však má v Zimbabwe dobré meno a záujem o európske produkty majú aj miestni distribútori.

b) Vyhodnotenie odbytových možností SR

V prípade trvalejšej politickej a ekonomickej stabilizácie má Zimbabwe potenciál stať sa v strednodobom časovom výhľade perspektívnou krajinou z obchodno-ekonomického hľadiska. Chýbajúca infraštruktúra vo všetkých sférach verejného života a veľmi časté výpadky elektrickej energie môžu v budúcnosti ponúknuť atraktívne možnosti pre potenciálnych investorov. Pre Slovensko môže byť Zimbabwe aj zaujímavou odbytovou destináciou, nakoľko dovoz do krajiny značne prevyšuje jej vývoz a Zimbabwe dováža najmä výrobky v tradične silných odvetviach Slovenska ako stroje a prístroje pre poľnohospodárstvo, drevospracujúci a banský priemysel, dopravné prostriedky (a malé lietadlá), potraviny a komunikačné zariadenia. Značný potenciál má aj rozvoj cestovného ruchu. Z tohto dôvodu je veľmi dôležité monitorovať ďalší politický a ekonomický vývoj v Zimbabwe.

c) Marketingová stratégia pri vývoze do teritória

Propagácia, marketing a reklama sú celkom dobre rozvinuté. Najčítanejšími tlačovými médiami sú denníky The Herald, Daily News a News Day. Práva na televízne vysielanie má iba štátom vlastnená ZBC, ktorá má tiež niekoľko rozhlasových staníc. Nedávno však zahájili vysielanie aj nové rozhlasové stanice (napr. Star FM).

Vhodnou stratégiou pri prieniku na zimbabwiansky trh je účasť na niektorých z veľtrhov. **Zimbabwiansky medzinárodný obchodný veľtrh** (ZITF) je najväčším veľtrhom v Zimbabwe. Koná sa každoročne koncom apríla v meste Bulawayo. V posledných troch rokoch prešiel oživením po náročnom období spojenom s hlbokou ekonomickou krízou. V roku 2012 sa ho však po rokoch znovu zúčastnili i vystavovatelia z európskych krajín (napr. Nemecko, Taliansko, Poľsko). Medzi sektorovo zamerané veľtrhy patrí **Mine Entra** – veľtrh ťažobnej, strojárskej a dopravnej techniky. Tento sa koná každý rok tiež v meste Bulawayo koncom júla. **Zimbabwe International Book Fair** je zase knižný veľtrh, ktorý sa koná každoročne prvý týždeň v októbri v Harare. Za zmienku stojí aj **Harare Agricultural Show** – výstava orientovaná na poľnohospodárstvo, ktorá sa koná tiež každoročne koncom októbra v Harare.

d) Praktické informácie pre exportéra a importéra

Podnebie: Zimbabwe ma tropické podnebie. Najteplejšie a daždivé obdobie je od decembra do apríla, suché a studenšie obdobie od mája do septembra a mesiace október a november sú spravidla suché a horúce.

Zdravotné riziká: V Zimbabwe sa vyskytuje malária.

Časový posun: +2 hod oproti GMT, od marca do septembra je „zimný“ čas, tj. +1 hod oproti GMT.

Medzinárodná predvoľba: +263